

4

Atradimai

Gydydamas pacientą, terapeutas gali pasitelkti daugybę įvairiomis psichologinėmis teorijomis paremtų metodų. Pirmaisiais praktikos metais daugiausia vadovavausi froidiškąja paradigma, kuri numato sąmonės egzistavimo prielaidą. Laikui bėgant, dariausi vis eklektiškesnė. Įpyniau geštaltinių technikų, tokių kaip psychodrama ir susitelkimas į tai, kas vyksta čia ir dabar tarp terapeuto ir paciento, atspindinčių, kaip pacientas įveikia išoriniame pasaulyje išskylančius sunkumus. Taip pat naudoju Karlo Rodžerso (Carl Rogers) terapiją, kurios centre yra pacientas, nes jis laikomas savo paties sunkumų žinovu, o terapeutas šiuo atveju atlieka tik reaguojančiojo ir komentuojančiojo vaidmenį.

Trumpai tariant, supratau, kad prisirišdama tik prie vieno metodo, labai apriboju save. Turėjau gerai apmąstyti kiekvieną atvejį ir pasverti, kas labiausiai tinka kiekvienam pacientui. Kartais pacientai nebūdavo linkę į savistabą, tad prisikasti iki savo jausmų per laisvas Froido asociacijas jiems buvo sudėtinga. Tad pakeisdavau šį įžvalgumo reikalaujantį procesą į tikrovišką ir sukrečiančią psychodramą, kai pacientas įstumiamas į vaidmenį ir turi reaguoti, būdamas jame. Pavyzdžiui, jei pacientas pyksta ant viršininko, aš apsimitu viršininku, ir tokio užsiėmimo metu

paprastai atsiskleidžia tikrieji paciento jausmai. Arba jei žmogus itin stokojo priežiūros ir vaikystėje jo niekas nesiklausė, vėl pasinaudodavau Karlo Rodžerso metodu: tiesiog klausydavausi jo, taip leisdama pajusti globą, būtiną augimui. Kiekvieną atvejį reikėdavo dažnai vertinti iš naujo, o pastebėjus, kad nevyksta joks psichologinis progresas, būtinai išmėginti kitą techniką. Visai kaip Einšteinui priskiriamoje citatoje: „Beprotybė – tai to paties kartojimas, tikintis skirtingų rezultatų.“

Kartais būdavo paranku taikyti sociologinį, o ne psichologinį modelį. Sociologiniais terminais Loros situaciją būtų galima įvardyti taip: jos tėvas priklausė grupei, vadinamai alkoholikais, o Lora priklausė „suaugusių alkoholikų vaikų“ grupei. Anoniminiai alkoholikai teigia, kad alkoholikams būdingos tam tikros savybės ir kad jų vaikai taip pat išsiugdo tam tikrus būdo bruožus kaip atsaką į tėvų alkoholizmą. Visame pasaulyje pilna grupių, kurios skirtos būtent suaugusiems žmonėms, užaugusiems alkoholikų šeimoje.

Tad įdaviau Lorai Džanet Voitic (Janet Woititz) knygą „Suaugę alkoholikų vaikai“. Norėjau, kad pamatytų išvardytas savybes, būdingas daugybei alkoholikų vaikų, ypač vyresniajai dukteriai, kuri neretai tampa pakaitine motina.

Į kitą susitikimą Lora atėjo susinervinusi, nes paaiškėjo, kad jai būdingos visos sąrašo savybės. Ji sukūrė dar vieną sąrašą, kurį perskaitė it koks kariuomenės seržantas, tikrinantis susirinkusiuosius.

– Suaugusiems alkoholikų vaikams būdingi šie bruožai, – pradėjo ji:

1. „Spėlioti, kas yra normalus elgesys.“
Neturėjau žalio supratimo, kad aštuonmetei nėra normalu perimti tėvų pareigas.

2. „Negailėstingai smerkti save.“
Nekenčiu savęs už tai, kad blogai atlikau motinos pareigas ir kad pasigavau pūslelinę.
3. „Sunku linksmintis.“
Linksmybės? Ką, gal aš darželyje? Aš dirbu.
4. „Pernelyg rimtas požiūris į save.“
Ir darbe, ir iš tėčio sulaukiau kritikos, kad visai nesuprantu juokų.
5. „Sunku užmegzti artimus santykius.“
Neprisileisiu tavęs artyn ir neleisiu empatizuoti. Juk tai gali nuvesti tik į tai, kas šioje knygoje vadinama intymumu, nors ir neaišku, ką tai reiškia.
6. „Pernelyg stipriai reaguoti į pokyčius, kurių patys negali kontroliuoti.“
O kaipgi kitaip? Juk visi pokyčiai vedė į blogą. Įvykdyta žmogžudystė, policija liepė išsikelti arba reikėjo bėgti nuo skolų išmušinėtojų.
7. „Nuolatinis pritarimo ir patvirtinimo siekimas.“
Tinka kalbant apie Edą, mano tėtį ir Kleitoną, kurių pritarimo nuolat siekiau, nors jie ir yra šikniai. Na, tėtis gal ir ne visai šiknius, bet kartais tikrai sugebėjo tokiu būti.
8. „Jaučiasi kitokie nei kiti žmonės.“
Aš esu kitokia. Visi kiti vis dar žaidžia smėlio dėžėje. O aš esu jau atlikusi tokius dalykus, kurių jie net neįsivaizduoja.
9. „Itin atsakingi.“
Mirsiu, bet darbą atliksiu, o paskui visą laiką galvosiu, kad atlikau jį nepakankamai gerai. Prabundu naktimis, nerimaudama dėl rytdienos darbų.

10. „Išskirtinai ištikimi, net kai akivaizdžiai matyti, jog tokia ištikimybė nepelnyta.“

Na, šitas toks akivaizdus, kad net aptarinėti neverta. Buvau ištikima Kleitonui, Edui ir tėčiui – visiems vyrams, kurie savo amžiaus grupėje galėtų būti įvertinti metų šikniaus apdovanojimu.

Knyga ir joje aprašyti simptomai trenkė Lorai it žaibas. Jai atrodė, kad autorė apibūdino ją taip tiksliai, tarsi būtų pažvelgusi į sielos gelmes.

Prieš perskaitydama knygą ji nė neįsivaizdavo, kad nėra unikalė. Baigusi skaityti sąrašą, ištarė atradimo nuostabos kupinu balsu:

– Tiesiog esu alkoholikų aplinkos vaisius. Dabar tą suprantu.

Vieną dieną Lora pranešė, kad mirė jos senelė. Man pareiškus užuojautą, Lora atsakė, kad ji nereikalinga, nes abu jos seneliai buvo idiotai. Kelias minutes patylėjusi pridūrė:

– Jau aš tai žinau. Teko su jais pagyventi. Kai mirė Linda, tėtis įsivėlė į kažkokias nesąmones ir sėdo į kalėjimą. Kai buvau keturiolikos ar penkiolikos, buvome išsiųsti į Oven Saundą gyventi pas jo tėvus.

Seneliai gyveno mobiliųjų namelių parke ir buvo, jos žodžiais tariant, „buki kaip bato aulas, juodinantys padugnės vardą. Neįtikėtina, kad surado vienas kitą, nes abu buvo vienodai nučiuožę. Jei nepadarydavai kokios palieptos kvailystės, įsiusdavo kaip reikalas“. Kartą, kai Lora grįžo iš parduotuvės su kukurūzų koše, o ne paprastais kukurūzais, buvo išperta diržu, o paskui visai parai užrakinta spintoje. (Nuo ankštų patalpų ir naftalino tvaiko jai vis dar užgniauždavo kvapą.) Tokio elgesio pavyzdžių buvo ir daugiau. O mušant jai dar būdavo aiškinama, kad jos tėvas niekam tikęs, kaip ir ji pati.

Lora nebuvo pratusi nei prie fizinio, nei prie žodinio smurto. Netgi gyvenant su Linda, tėvas niekada nekeldavo rankos prieš

Lorą, bet ir kitaip nedrausmindavo. Priešingai, dažnai ją girdavo. Jo arklukas buvo nepriežiūra.

Ji užsiminė, kad senelio elgesys jos atžvilgiu turėjo „keistą seksualinį atspalvį“. Paprašius patikslinti, ji papasakojo:

– Kartodavo, kad atrodau kaip „šliundra italiūkštė“, visai kaip motina, ir kad jei ne jos žabangai, sugadinę sūnui gyvenimą, dabar jis sėkmingai verstųsi. Kiekvieną kartą man grįžus iš pasimatymo, jis kartodavo, kad patikrins mano nekaltybę. Kartą atkišau peilį ir pagrasinau, kad jei pamėgins mane paliesti, paskambinsiu globėjams Ronui su Glenda, atvažiuos policija ir jis galės prisijungti prie kalincio sūnaus. Senelis buvo pernelyg kvailas, kad suvoktų, jog kalbu rimtai, bet senelė suprato, iš kurios pusės vėjas pučia, tad pasakė: „Palik ją ramybėje, juk nenorime kuo nors užsikrėsti.“

Tai buvo pirmas kartas, kai Lora prabilo apie nederamą seksualinį elgesį. Kai vyksta tokie dalykai, dažniausiai už paciento žodžių slypi kur kas daugiau.

– Gal gali plačiau papasakoti apie seksualinio pobūdžio senelio šnekas?

Ji tik papurtė galvą.

– Veiksmų jis nesiėmė, nes buvo bailys. Tai senelė įgyvendindavo savo nesveikus įsitikinimus.

Stengiausi kalbėti atsargiai, kad nepasėčiau jokių pašalinių minčių, tačiau galiausiai pasakiau, jog chaotiškai gyvenantys žmonės dažniau patiria seksualinę prievartą, nes neturėdami tėvų apsaugos tampa pažeidžiamesni. Be to, jie nežino, koks elgesys yra normalus ar kad turi teisę pasakyti „ne“.

– Tik ne aš. Galėjau bet kuriam, pasikėsinusiam į mane, perrežti gerklę, ir man atrodo, kad vaikinai iškart pajunta tokius signalus.

Lora buvo tapusi auka, tačiau niekada neprisiėmė šio vaidmens. Štai kur slypi jos didvyriškumas. Net ir kovodama daugybę metų, kasdien atsikeldavo pasiryžusi tobulėti.

Nors tam tikra prasme ji buvo didvyrė, vis dėlto psichologinis skausmo neigimas turi savų trūkumų. Užuoat išgyvenusi savo tikras, paslėptas emocijas – baimę, vienišumą ir palikimo jausmą, – ji jautė tik pyktį. Pyktis nėra jausmas. Tai – gynybos mechanizmas. Negalėdamas priimti tikrų savo jausmų, nes jie pernelyg gniuždantys, imi gintis nuo jų pykčiu. Mano darbas buvo padėti Lorai priskirti tikrus jausmus jos išgyventiems įvykiams.

Vienas dalykas, kurio išmokau per Loros terapiją, yra tai, kad psichologai negali klijuoti etikečių. Visi tam tikra prasme esame linkę vertinti kitą – tiesiog taip žmonės susivokia ir susigauja situacijose. Galėjau prikabinti Loros tėvui „alkoholiko sociopato, kurio raida sustojo paauglystės pakopoje“, etiketę, arba, paprastų žmonių kalba tariant, tiesiog pavadinti jį savanaudžiu. Tačiau išgirdusi apie jo sadistę motiną ir iškrypusį, darbo neturintį tėvą, supratau, kad jam buvo nelengva augti. Niekas neparuošė jo suaugusiųjų gyvenimui. Tiesą sakant, tėvo pareigas jis atliko geriau nei jo tėvai. Tik jam vienam žinoma, ką vaikystėje jam padarė tėvai. Jis neturėjo sektino pavyzdžio, nelankė terapijos, negavo visiškai jokių įrankių, bet vis tiek stengėsi užmegzti ryšį iš naujo, kad ir labai nevykusi būdu.

Einant trečių metų antrai pusei, paaiškėjo tam tikra informacija, turinti įtakos terapijai. Loros seseriai Treisei pastaraisiais metais sekėsi nekaip. Ji augino dvejų metų sūnų, kuris prieš metus buvo susirgęs encefalitu, pragulėjo ištiktas komos ir dabar gyveno su kiek pažeistomis smegenimis. Neseniai ji pagimdė dvynukus. Jos vyras mažai kuo tesugebėjo pagelbėti, sirgo depresija ir vos pajėgė pasirūpinti savimi. Lora kelis savaitgalius lankėsi toli nuo miesto esančiuose Treisės namuose, kad padėtų su kūdikiais.

Netrukus Lora sužinojo, kad Treisės vyras nusižudė – pasikorė vonioje. Treisė prisipažino, kad dėl šio tragiško įvykio viena nebegali susitvarkyti su dvyniais.

– Ko Treisė iš tavęs prašo? – pamėginau išsiaiškinti.

– Pagalbos, ir aš ją suteikiu. Kiekvieną savaitgalį keliauju į tą Dievo užmirštą, griūvančią trobą ir siūlausiu padėti. Ten būdama neturiu atokvėpio nė minutei. Turėjau sumokėti už vystyklus, nes ji mėgino juos taupyti. Vajėjau, visai nesusitvarko.

– Sutinku, jai reikia tavo pagalbos. Pasisėkė, kad turi tave – joks kitas žmogus nesugebės taip gerai visko suorganizuoti ir taip sunkiai dirbti kaip tu. – Ir atsargiai paklausiau: – O kaipgi emocinė pagalba?

– Ji tiesiog apsiverkia, kai nenoriu aptarinėti tam tikrų temų.

Priminiau Lorai, kad seseriai teko išgyventi tas pačias netektis kaip ir jai: motinos mirtį, gyvenimą vieniems, paliktiems tėvo, žiaurią Lindos mirtį, tėvo įkalinimą. Pabrėžiau, kad Lora buvo mylimiausias tėvo vaikas, o Treisę jis tiesiog ignoravo, vadindamas „panele zyzle“. Lora buvo protinga ir graži sesuo, pasižyminti nerėgėtai geležine valia. Treisė negalėjo pasigirti nė viena tokia dovana. Švelniai užsiminiau, kad galbūt jai praverstų emocinė Loros pagalba.

– Darau, ką galiu. Jau pasakiau jai, kad ištersime.

Vis dėlto Lora kalbėjo apie padaršinimą, o ne intymumą. Nusprendžiau ir vėl prikelti šią temą. Dažnai paminėdavome „intymumą“ kaip žodį ir ji buvo apie jį skaičiusi, bet man vis tiek neatrodė, kad būtų įsisavinusi tikrąją jo reikšmę. Supratau, kad šio klausimo turiu imtis atsargiai, nes ji labai gerai saugo paslėptus savo jausmus: uždarydavo duris taip, kad šios net trinktelėdavo. Pasiūliau Lorai pamėginti pasidalyti vidiniais išgyvenimais su seserimi. Pridūriau, kad ji jau trejus metus lanko terapiją, o Treisė nėra buvusi nė karto.

– Ar kada pasakojai Treisei, kad lankai terapiją?

– Viešpatie! Ne.

Priminiau, kad į terapiją ji atėjo norėdama išmokti įveikti stresą ir nerimą, ir tą padaryti jai pavyko. Sumažėjo ne tik pūslėlinės paūmėjimai – ji gerokai daugiau sužinojo apie save ir suprato, kaip pagerinti gyvenimo kokybę. Tačiau reikėjo panirti giliau.

– Yra toks reiškinys, apie kurį tu skaitei, vadinamas intymumu, kuris atsiranda, kai žmonės dalijasi jausmais, – surizikavau aš.

– Žinau. Aš ne kokia ateivė.

Vis dėlto Lora atrodė sutrikusi. Tad pasakiau:

– Intymumas atsiranda tada, kai susipažinusi su savo emocijomis pasidaliji jausmais, baimėmis, gėda, viltimis ir džiaugsmu su kitu žmogumi.

– Viešpatie! Tai gal geriau pašokti nuogai gatvėje?

Nekreipiau dėmesio į jos pasakymą.

– Iš pradžių tau bus sunku jais dalytis, kadangi vaikystėje su tavimi niekas nesidalijo savo jausmais, – paaiškinau. – Tiesą sakant, turėjai užrakinti savo jausmus, kad sugebėtum išgyventi. Nenuostabu, kad tau sunku to išmokyti.

Paaiškinau, kad mokymasis intymiai kalbėti labai primena kitos kalbos mokymąsi. Kuo daugiau praktikuoji, tuo tampa lengviau.

Lora mėgo viską vertinti praktiškai, tad paprašė pateikti pavyzdį.

– Kai prisipažinai, kad pūslelinė tau sukelia baisią gėdą, sugebėjau empatizuotis su tavo jausmais.

Priminiau, kad vos atėjusi į terapiją ji uždraudė bet kokią empatiją.

Lora linktelėjo ir nusijuokė, lyg tai būtų vykę kitame gyvenime.

– O kas, jei žmonės tai panaudos prieš mane? – paklausė ji.

– Tokia galimybė visada yra. Intymumą praktikuoti derėtų tik su tais žmonėmis, kuriais gali pasitikėti. Tai statybinė medžiaga, kuri dar labiau sutvirtina pasitikėjimą. Šiuo atveju teks rizikuoti.

– Jei atvirai, skamba tikrai pavojingai, bet suprantu. Intymumas gali suartinti, o gali baigtis ir tragiškai.

– Pasidaliję jausmais, žmonės pasijunta geriau, sumažėja stresas ir nerimas. Jei ketini turėti gyvenimo partnerį, emocinis intymumas ir toliau išlaikys jus kartu, net išblėsus fiziniam intymumui.

Ji nutaisė išraišką, kad tokia koncepcija jai atrodo kiek pritempta.

Mudvi su Lora parepetavome, kaip turėtų atrodyti intymus pokalbis. Pasistengiau jai suteikti reikiamą žodyną. Pasakiau:

– Galbūt ir Treisė ne ką geriau už tave išmano, kaip intymiai kalbėtis. Galbūt jos verkšlenimas atlieka tą pačią gynybinę funkciją, kaip ir tavo pyktis.

Lora man papasakojo, kad pirmoji Treisės mintis, radus duše pasikorusį vyrą, buvo: „Tai kas dabar man padės?“ Nieko nekalbėjo apie mylimo partnerio netektį. Treisė ir jos vyras buvo dvi paklydusios sielos, jie intymumo prasme vienas kitam buvo visiškai prašalaičiai.

Ėjo treči metai, ir Lora buvo gerokai pasistūmėjusi į priekį ribų prasme, tačiau vis dar kalbėjomės apie tokias elementarias sąvokas kaip intymumas. Ši sąvoka jai buvo it koks praeiksmas. Juk, vienaip ar kitaip, Lora puikiai prisiminė, kaip susižeidusi koją iš tėvo išgirdo, kad jis myli ją už tai, jog yra tokia stipri. Dalijimasis skausmu Loros sąmonėje niekaip nesisiejo su stiprybe. O dabar aš prašiau jos suminkštėti. Ir tai visiškai prieštaravo tam, ko ji dvidešimt kelerius metus mokėsi negailestingoje šeimos aplinkoje. Ringe niekas nesako boksininkui liautis gynysis.

Lora atšaukė kitą susitikimą, nors anksčiau nėra nė karto taip pasielgusi. Susitikimus ji vadino savo „gelbėjimo ratu“. Pasirodė tik po kelių savaitių, ir dar apsimestinai linksma. Iš veido mačiau, kad kažkas ne taip.

Pasakiau, kad jaučiu atsiradusią pavojingą požeminę srovę, ir pridūriau, jog greičiausiai įvyko kas nors rimta, jei ji neatvyko į susitikimus. Ji kelias minutes sėdėjo žiūrėdama pro langą. O tada išpyškino žodžius it kulkas:

– Išmėginau jūsų nepasvertą pasiūlymą pamėginti intymiau pasikalbėti su seserimi. Juk žinojau, kad ne šiaip sau nelendu į tą intymumo gyvačių lizdą. – Tada trenkė kumščiu per fotelio

ranktūrį ir kaltinamai sužiuro į mane. Tylėjau. Ji tęsė: – Nuvažiauvau pas Treisę. Vidury nakties aš maitinau vieną kūdikį, ji – kitą. Buvo beveik visiškai tamsu, sėdėjome vienoduose supamuosiuose krėsluose. Pasakiau, kad mūsų vaikystė buvo nelengva ir kad supratau tai per terapiją. Mano žodžiai ją nustebino, kadangi verkė visada būdavo ji, o aš virkauti neleisdavau. Ji atsakė maniusi, kad esu laiminga, nes „turėjau viską“.

Lora atskleidė Treisei, kad ne tik lanko terapiją, bet ir ima suprasti, jog tėvas ne visada tobulai atlikdavo savo pareigas.

– Galbūt jis darė viską, ką sugebėjo, bet to buvo negana. Papasakojau jai, kaip supratau, kad Edas tėra dar viena tėčio versija. Kad jis buvo žavus viliotojas, bet išdavė mane, užkrėsdamas pūsleline.

Tada Lora pažvelgė man į akis ir pasakė:

– Taip, daktare Gildiner, čia tai stebuklas – papasakojau jai apie pūslelinę. Įsikalbėjau tiek, kad net atskleidžiau, jog Edas dirbo tą patį darbą kaip ir tėtis ir, visai kaip ir jis, įniko į nelegalią veiklą. Pripažinau, kad vis teisinu Edą, kaip ir tėtį. Treisė atrodė sutrikusi, tad ėmiau jai tausti apie visą tą prisirišimą. Juk prieš akis turėjau visą naktį, ar ne?

Lora taip pat pripažino, kad kankinosi dėl to, jog laikė save prasta motina jai ir Kreigui, jog susitelkė vien į išlikimą, o ne į jų emocinę gerovę.

– Pasakiau jai, kad labai gailiuosi. O tada nutilau, – tyliai pasakė Lora. – Tikriausiai tikėjaisi, kad arba ji man atleis, arba pasakys, kad pati tebuvo vaikas ir elgiausi, kaip išgalėjau, kaip jūs dažnai man kartojate. Tačiau ji tylėjo. Tiesiog sėdėjo kaip kelmas. Ėmiau nervintis, nes atskleidžiau savo vidų, o ji tik kiurksojo kaip surūdijusi, išrinkta sena mašina. Galiausiai paraginau ją sakydama: „Treise, gal nori su manimi kuo nors pasidalyti?“ Girdėjosi tik supamų krėslų girgždesys. Ir tada absoliučiai bejausmiu balsu ji tarė: „Vaikystėje tėtis su manimi daugybę kartų užsiiminėjo seksu.“

Dabar be žado likau sėdėti aš. Tokios atomazgos nesitikėjau. Buvau pritrenkta tiek pat, kiek ir Lora. Supratusi mano nuostabą, ji pamojo klausytis toliau.

– Tiesiog sėdėjau, kratydama rankoje kūdikio buteliuką ir laukdama, kol ji pratęs mintį. Daugiau ji nepratarė nė žodžio. Norėjau surikti, kad ji meluoja. Žinojau, kad taip negalima, bet ausyse ėmė tvinksėti pulsas, nebesirezgė mintys. Ilgokai sėdėjau tylėdama ir laukdama, kol viduje nusiraminsiu. Pagaliau Treisė prabilo: „Kartą mama atidarė duris ir mus pričiupo. Kelias sekundes pažiūrėjo ir uždarė duris.“

Lora paklausė, kaip ji galėjo šito nežinoti, nes seserys miegojo viename kambaryje. Treisė atsakė, kad jis tai darydavo tik tuomet, kai aplinkui nieko nebūdavo, bet ir taip labai rizikavo.

– Paklausiau, kodėl niekada apie tai nepapasakojo man, – pasakė Lora ir nutilo.

Neatrodė įskaudinta, greičiau pikta, netgi įtūžusi. Galiausiai švelniai paklausiau, ką atsakė Treisė.

– Tiesiog patraukė pečiais, apatiškai, kaip visada. Tada atsakė: „Nebūtum manimi patikėjusi. Tau jis buvo kaip šventasis.“ Kad ir klausinėjau, daugiau ji nieko nepasakojo, – tęsė Lora. – Tada priminiau, ką kalbėjote apie empatiją, tad, užuot kamantinėjusi apie logistiką, išreiškiau gailėtį. O tada ji pratrūko verkti, vis verkė ir verkė, ašaros krito jos laikomam dvyniui ant veido. Turėjau nušluostyti jas sausu vystyklu.

– Tikriausiai patyrei nemenką šoką, – pasakiau aš. – Kaip priėmė šią žinią?

Užuot atsakiusi, Lora papasakojo, kaip pasiėmė tris laisvadienius, kad nukeliautų į šiaurę pasikalbėti su tėvu. Jis gyveno su mokytoja Žana, pasiturinčia našle, Su Sent Mari.

– Kaip paprastai, sutiko mane labai džiaugsmingai. Paklausė, kaip sekasi, džiugiai reagavo į mano paaukštinimą ir nuliūdo išgirdęs, kad išsiskyrėme su Edu, nes laikė ji tikru „gyvu sidabru“, – kalbėjo Lora. – Vilkėjo vidurinei klasei beveik priderančiais

drabužiais, galima sakyti, kone akademiškai. Be to, gėrė dietinę kolą iš stiklinės ir, manau, ji nebuvo paskaninta alkoholiu. Neturėjau žalio supratimo, kaip jam pavyko taip įsitaisyti. Greičiausiai tai truks neilgai.

Lora paaiškino Žanai, kad nori aptarti šeimos reikalus, tad Žana išvyko aplankyti sesers. Vos tik jai išėjus, Lora patyliukais paklausė tėvo:

– Ar tu tvirkinai Treisę? Ji sako, kad tvirkinai.

Tėvas pratrūko:

– Viešpatie, NE! Moterį susirasti man tikrai nesunku. Niekada nelįsčiau prie savo vaikų. Tai nesveika. Treisė visada lieka auka, nepriklausomai nuo situacijos. Ji tiesiog supyko, kad mudu su Žana nesutikome užsidaryti pas ją ir padėti prižiūrėti vaikų. Kaip pasiklojo, taip tegu išsimiega. – Loros tėvas kalbėjo toliau, aiškindamas, kad nenori temptis Žanos „velniaižin kur, kad padėtų žmogui, kuris visą laiką surūgęs, kad ir kaip jį linksmintum“. Tada, anot Loros, jis taip smarkiai trenkė delnu per stalą, kad atrodė, stiklas suduš. – Taip ir maniau, kad ji ims keršyti, ir šitai labai panašu į kerštą. Tą vyrą užkniso, kad ji visada lieka nuskriaustosios vietoje, tai ir pasikorė, gal net norėdamas pasakyti: „Tai kas dabar vargšesnis, Treise?“ – Jis įnirtingai žingsniavo po kambarį kaukdamas: – Jei Treisė nori mane šitaip pakišti – tegu! Pirmyn! Tik tikiuosi, kad žinai, kokia Treisė yra ir kokia visada buvo. Tiek ji, tiek jos mama visą laiką buvo nuskriaustosios. Paklausk Kreigo, jis pasakys, kad čia nesąmonės.

– Kreigas su tuo niekaip nesusijęs, – atsakiau aš.

Lora pasakojo toliau, kad pasiėmė rankinę ir susiruošė keliauti, o žengdama pro duris pasakė tėvui, jog „verdiktas dar nepriimtas“.

Laukiau, kad Lora papasakotų daugiau, bet ji tik pažvelgė į mane ir papurtė galvą. Ir pikta iškošė:

– Žinau, manote, kad jį ginu, bet prisiekiu Dievu, Treisė niekada nebuvo likusi su juo viena ir ji visą laiką vaidina auką. – O tada,

imituodama Treisės verkšlenimą, pridūrė: – „Kodėl mano vyras taip su manimi pasielgė? Kodėl mano vaikas susirgo encefalitu?“

Paklausiau Loros, iš kur ji žino, kad Treisė niekada nebuvo likusi su tėčiu viena. Lora turėjo daug draugų ir vaikščiojo į vakarėlius arba svečius, kol tuo metu Treisė kamavosi namie.

Ji susiraukė nenoromis pripažindama, kad tai, ką sakau – tiesa.

– Svarbiausias klausimas yra, ar Treisė – melagė? – tęsiau aš. – Ar ji melavo, kad tapo auka? Ne. Jos vyras iš tiesų nusizudė, o vaiką pakirto siaubinga liga.

Lora su pasibjaurėjimu papurtė galvą ir tarė:

– Kol gyvenome pas senelę, ji skųsdavosi, kad niekas niekur nekviečia todėl, jog gyvename su prietrankomis. Bet mane visi dažnai visur kviesdavosi. Kai buvome mažos, ji sakė, kad jos nekviečia į gimtadienius, nes mūsų mama nebendruoja su kitomis mamomis. Bet mane į gimtadienius kviesdavo. Visada rasdavo patsiteisinimą, niekada neprisiimdavo kaltės.

– Bet tai nėra melas, – patikslinau aš.

– Ji visada pavydėjo man santykio su tėčiu. Gali būti, kad tokiu apgailėtiniu būdu mėgina su manimi konkuruoti, tarsi sakydama: „Pažiūrėk, mes irgi buvome artimi.“ Daktare Gildiner, jūs jos nepažįstate. Dėl Dievo meilės, ji norėjo atiduoti dvynius socialinei tarnybai. Turėjau jai pasakyti, kad gali būti jiems gera mama. Pasakiau, kad nenorime būti šeima, kurioje vaikai pametami iš kartos į kartą.

– Tai tikrai nėra adekvatu, kaip tu sakai, bet ir tikrai nėra melas.

– Prisiekiu Dievu, aš juo tikiu. Žinau, koks dabar bus jūsų klausimas. Ne, su manimi jis tikrai nedarė nieko panašaus, nė iš tolo. Net kai žmonės pasakydavo, kad esu graži, jis nieko neatsakydavo.

– Išskyrus kalėjime, kai jautei, kad jis pasinaudojo tavo grožiu.

– Vajėzau, pas jus galvoje viskas kaip surašyta. Ar aš liudytojų suole, ar terapijos kabinete?

Ji buvo teisi. Man reikėjo kiek pažaboti save ir susitelkti į psichologinės, o ne tiesioginės tiesos paieškas.

Tiesos mes tikrai niekaip negalėjome išsiaiškinti. Be abejo, Treisė jautėsi nevisavertė ir nepasotinamai troško meilės – būtent tokio tipo žmones grobuonys pasirenka kaip aukas. Tėvas žinojo, kad Lora nebūtų tokio elgesio toleravusi – būtų užsipuolusi jį su virtuviniu peiliu. Gerai pagalvojus, jei būčiau ėmusi teigti, jog Lora ginasi nuo Treisės kaltinimų, taip saugodama tėvą, būčiau stojusi į vieną barikadų pusę. Reikšdama savo nuomonę galimai įvykusio incesto klausimu, peržengčiau savo kaip psichologės ribas. Psichologo darbas yra parodyti elgesio dėsningumus, tad primčiau Lorai, kad ji turi polinkį ginti tėvo ydas ir nevertinti jo realistiškai. Įdaviau jai įrankius, ir dabar ji pati turėjo nuspręsti, kur slypi tiesa.

Man įstrigo viena incesto scenos detalė: kaip Treisė pasakė, kad mama tik pravėrė duris ir tyliai jas uždarė. Ir daugiau niekada ne-užsiminė apie tai, ką matė. Įsivaizduoju vargšę motiną, neturinčią kur pasidėti, bet žinančią, kad jos duktė seksualiai tvirkinama. Galbūt ją slėgė gili depresija, o galbūt ji tiesiog neturėjo asmeninės stiprybės ir galios, kad apgintų dukterį. Ir vėl susimąščiau, ar tik nebus nusižudžiusi. Tyrimas nebuvo atliktas, jokie ženklai nerodė nusikaltimo sudėties. Išgirdusi apie antrosios žmonos mirtį, ėmiau svarstyti, ar Loros motina nebus žuvusi nuo vyro rankos. Taip ir nepavyko išsiaiškinti, kodėl Lora turėjo vieną vienintelį prisiminimą apie savo mamą.

Susidariusioje situacijoje turėjau elgtis labai atsargiai. Nenorėjau prikišti Lorai į galvą savo minčių. Terapeute dirbau jau trejus metus, bet dar nebuvau susidūrusi su kraujomaišos atveju. Taip pat turėjau nepamiršti, kad terapijos tikslas nėra tiesa; kaip teigiama garsioje Džeko Nikolsono (Jack Nicholson) citatoje iš filmo „Gerai vyrukai“, kai kurie žmonės „nesugebėtų pakelti tiesos“. Kur kas svarbiau užkirsti kelią pašamonei reguliuoti sąmonę. Efektyvios terapijos esmė yra padėti žmogui nusiginkluoti, kad būtų galima įveikti gyvenime iškylančius sunkumus.

Stojo ilga terapeutinė tylą. Antra susitikimo dalis po atskleistos šokiruojančios paslapties praėjo neįprastai mažliai. Galiausiai, maždaug po dešimties minučių, Lora uždavė klausimą, kuriame buvo visai nebelikę pykčio:

– Juk tiesos niekada nesužinosime, ar ne?

Pritariamai palingavau galvą.

Grįžau prie to vakaro, praleisto su Treise:

– Visgi įvyko vienas dalykas: Treisė pamėgino tau atsiskleisti intymiai, kaip ir tu jai. Akivaizdu, kad jai reikia pagalbos. Nesvarbu, ar ji buvo tvirkinama, ar ne, bet jai atrodo, kad buvo, tad būtų gerai apsilankyti pas terapeutą.

Pasistengiau surasti psichiatrą netoli Treisės namų esančioje ligoninėje, kuris priimtų ją nemokamai. Deja, Treisė atėjo tik į kelis susitikimus. Tada radau jai palaikymo grupę, bet ten ji apsilankė tik kartą. Tada susisiečiau su palaikymo grupe, skirta motinoms, auginančioms dvynius, susitariau su žmogumi, kuris ją atvežtų ir parvežtų. Tačiau Treisė paskutinę sekundę atsisakė dalyvauti.

Supratau, kad skiriu pernelyg daug psichinės energijos Treisei, kuri net nėra mano pacientė ir priešinasi terapijai ar bet kokio pobūdžio pagalbai. Taip pat turėjau sau priminti, kad tai aš panorau išmėginti visas galimybes ir ištraukti viską į dienos šviesą, o ne pacientės. Reikėjo pažvelgti į du veiksnius. Pirma, Lora kaip galėdama įsitraukė į terapiją ir nebijojo darbo su savimi. Antra, ji buvo teisi: tiesos mes niekada nesužinosime. Tokia tragiška nata teko baigti trečiuosius terapijos metus, tačiau tai jau buvo Treisės ir jos tėvo reikalas.